

4. Кізима Т., Булавинець В., Кізима А. Financial Behavior of Households in the Context of the Development of Behavioral Finance. *Економічний аналіз*. 2022. Т. 32. С. 152-164. DOI:10.35774/econa2022.04.152

5. Мульська О. Концептуальна сутність зв'язку економічної поведінки домогосподарств і розвитку територій. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. DOI:10.32782/2524-0072/2021-24-16

Будякова О. Ю.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ

МОДЕЛЬ БІОЕКОНОМІКИ ДЛЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Сьогодні забезпечення продовольчої безпеки є глобальним викликом, отже моделювання соціально-економічного розвитку в контексті подолання продовольчої кризи є актуальною практикою. Однією з моделей, які сприяють подоланню продовольчої кризи, є біоекономіка, яка використовує відновлювані біологічні ресурси (біомасу), заснована на принципах циркулярності в тому числі з використанням біотехнологій. Для ЄС біоекономічна модель для соціально-економічного розвитку вже не просто альтернатива, а частина стратегії Європейського зеленого курсу – плану, що має зробити економіку кліматично нейтральною до середини століття. ЄС активно впроваджує технології переробки органічних відходів, зменшуючи тим самим залежність від викопних ресурсів. Директиви ЄС чітко регламентують використання сталої сировини, щоб біоекономіка не загрожувала продовольчій безпеці.

Оновлена Стратегія біоекономіки ЄС підтвердила п'ять початкових цілей:

- (i) забезпечення продовольчої безпеки та безпеки харчування,
- (ii) стале управління природними ресурсами,
- (iii) зменшення залежності від невідновлюваних, нестійких ресурсів,
- (iv) пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптація до них,
- (v) посилення європейської конкурентоспроможності та створення робочих місць [1].

Для забезпечення продовольчої безпеки важливу роль відіграє відновлення довкілля у стримуванні прогресу глобального потепління, адаптації до зміни клімату [2], а також у пом'якшенні впливу дедалі жорстокіших природних катастроф, таких як повені, посухи та хвилі спеки.

Крім того, нестале використання природних ресурсів, зокрема деградація та забруднення ґрунтів, є основним чинником кліматичних та біорізноманіттевих криз. Для вирішення цієї проблеми Комісія запропонувала Закон про моніторинг ґрунтів [3], який має ціль щодо оздоровлення ґрунтів ЄС до 2050 року, шляхом збору та надання фермерам та іншим зацікавленим сторонам даних про стан ґрунтів.

На саміті ООН COP28 у Дубаї 2023 року ЄС наполягав на суттєвому

збільшенні глобальних кліматичних амбіцій, щоб мета в 1,5°C залишалася досяжною відповідно до Паризької угоди. ЄС також досяг угоди про прискорення глобального переходу від викопного палива до відновлюваних джерел енергії втричі та подвоєння енергоефективності в цьому десятилітті.

Європейський союз, його держави-члени та Європейський інвестиційний банк разом є найбільшими донорами державного фінансування заходів щодо боротьби зі зміною клімату в країнах, що розвиваються, надавши у 2022 р. 28,5 млрд євро.

Географічний розподіл фінансування кліматичних заходів Європейського Союзу наведено на рис. 1.

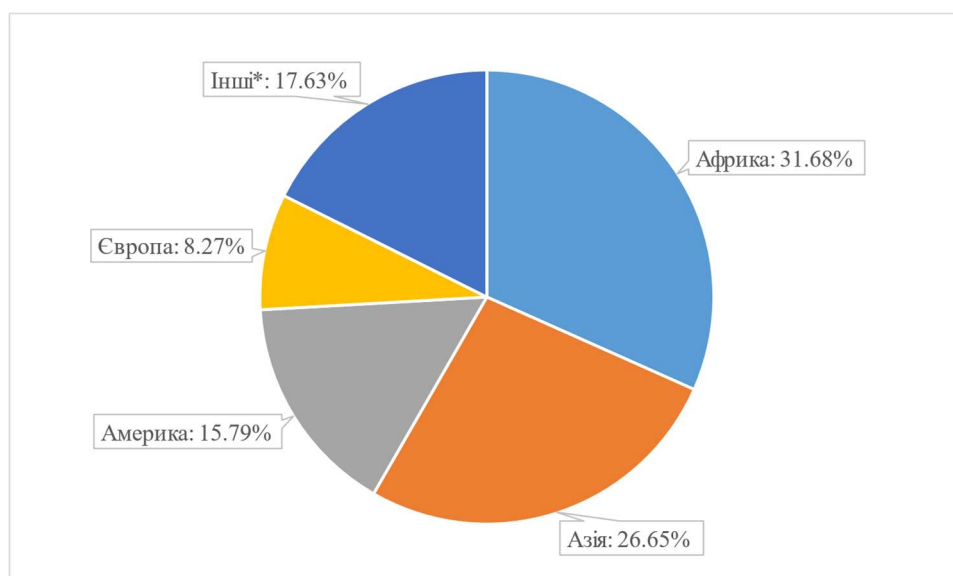

Рис. 1. Географічний розподіл фінансування кліматичних заходів ЄС
Джерело: [4]

Біоекономіка зменшує залежність від невідновлюваних викопних ресурсів, замінює їх відновлюваними біологічними ресурсами (біомасою), що забезпечує зниження викидів ПГ та переходу до кліматично нейтральної економіки, є каталізатором зеленої та цифрової трансформації, а також сприяє досягненню Цілей сталого розвитку [5].

Біоекономіка створює нові зелені робочі місця [6] та може стати для України моделлю повоєнного відновлення [7].

Україна має великі можливості формування, впровадження та розвитку біоекономіки. Наша країна має величезний потенціал через розвинене сільське господарство та значні обсяги аграрних залишків, які часто просто марнуються або спалюються прямо в полях. Використання цієї сировини могло б стати потужним поштовхом для соціально-економічного розвитку в системі забезпечення продовольчої безпеки.

Отже, майбутнє української економіки значною мірою залежить від здатності ефективно трансформувати біомасу з відходу у цінний ресурс. Подолання існуючих бар'єрів та використання європейського досвіду дозволить Україні не лише відновити свої позиції щодо забезпечення світового ринку продуктами харчування, а й стати повноправним учасником європейського

ринку продовольчих товарів, забезпечивши сталий розвиток для наступних поколінь.

Дослідження проведено за підтримки Європейського Союзу в рамках проекту Жана Моне [номер гранту ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH, 101127252 – «Просування європейських навичок та підходів до сталої біоекономіки в умовах сучасних викликів в Україні» (PESAB)].

«Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає гранти, не можуть нести за них відповідальності».

This research has been conducted with the support of the European Union within Jean Monnet project [grant number ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH, 101127252 – “Promoting of European skills and approaches for sustainable bioeconomy in the conditions of Ukrainian acute challenges” (PESAB)].

“Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them”.

Список використаних джерел

1. Будякова О.Ю., Дьяконов І.О. Біоекономіка: перспективи розвитку агропромислового комплексу України для подолання продовольчої кризи. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Вип. № 6(06). С. 68-74. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.6-13>
2. Будякова О. Ю. Біоекономіка як перспективне вирішення проблеми зміни клімату. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 10. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13924099>
3. Directive (EU) 2025/2360 of the European Parliament and of the Council of 12 November 2025 on soil monitoring and resilience (Soil Monitoring Law) URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2025/2360/oj>
4. Delivering the European Green Deal. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en
5. Будякова О. Екосистемний підхід до соціально-економічного розвитку в умовах зеленої та цифрової трансформації на засадах біоекономіки. *Економічні горизонти*. 2026. № 1(34). С. 15-31. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(34\).2026.348943](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(34).2026.348943)
6. Будякова О.Ю. Біоекономіка як вектор інклюзивного економічного розвитку в формуванні людського капіталу. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Вип. 9(09). С. 68-77. URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/274> DOI: 10.32782/dees.9-12
7. Будякова О.Ю., Дервіш Д.С. Інвестиції в біоекономіку для повоєнного відновлення України. *Трансформаційна економіка*. 2023. Вип. № 4(04). С. 9-13. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-4-2>